

Слободан Јовановић

ТЕСКОБНА ПРИРОДА

Поводом изложбе Биљане Ђурђевић
ТАМНА ЈЕ ШУМА, Легат „Чолаковић”,
Београд, 6. новембар 2012 – 14. јануар 2013.

Валоризација опуса сликарке Биљане Ђурђевић (1973) је јединствен случај у историји савремене српске ликовне критике. Током протеклих десетак година, сликарство је све мање заступљено, како по светским бијеналима и другим великим изложбама, тако и у релевантним београдским галеријама. Ипак, рад Биљане Ђурђевић константно привлачи пажњу колекционара, кустоса, критике и публике, тако да је скоро незамислив преглед рецентне српске уметности без представљања њеног стваралаштва. Она је једна од ретких сликарки средње и млађе генерације која живи и ствара у Србији, а чије стваралаштво је веома цењено у свету.

Биљана Ђурђевић је добитница традиционалне „Политикине” награде „Владислав Рибникар” за 2012. годину. На изложби „Тамна је шума” у Легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића представила је четири рада: две нове слике „Диорама” и „Рајзинг”, затим петоделни двострано осликани полиптих „Тамна је шума”, који је пре тога приказан на Октобарском салону у згради Геозавода, као и своју прву анимацију. Инспирацију за нове радове Ђурђевић је пронашла у инкунабули „Nurperotomachia roliphili” („Полифилов љубавни раздор у сну”), коју је вероватно написао и осликао Леон Батиста Алберти у петнаестом веку. Рад на полиптиху „Тамна је шума” трајао је две и по године, што је још једна илустрација њене методичности.

У ранијим циклусима слика, „Зубарско друштво” (1996-98), „Француска обрада” (2001-02), „Седам смртних грехова” (2003-04), „Изгубљени рај” (2005), „Живети у заблуди” (2006-08), Ђурђевић своје јунаке поставља у ентеријере, као на сцени где су приказане последице стравичних дела које су њени актери претрпели или дела које планирају да ураде. У новијим радовима, од циклуса „Расадник” (2009-10), приметан је искорак у екстеријер, при чему природа постаје метафора унутрашњег стања приказаних ликова, али и саме ауторке. Сличан ауторски поступак можемо приметити у стваралаштву данског редитеља Ларса фон Трира, чија поетика је прешла пут од енигматичних кримића са почетка каријере и каснијих тескобних драма, ка филмовима *Антихирисџи* и *Меланхолија*, у којима природа (најчешће шума) постаје један од ликова у филму или преузима улогу осликавања карактера главних ликова.

Биљана Ђурђевић
(Фото: Горанка Матић)

Од радова приказаних на Октобарском салону 2009. године и на самосталној изложби „Расадник” у Културном центру Београда 2010. године, Биљана Ђурђевић све више користи мотив природе, који у новом циклусу „Тамна је шума”, постаје саставни део наратива слика. Представа тескобе једна је од главних особина њеног стваралаштва, а у новим сликама је изражена управо преко односа природе и ликова. Као што је већ речено, основу за овај циклус Ђурђевић налази у инкунабули „*Nurperotomachia poliphili*”, тј. Абертијевом приказу алегорије коју можемо превести као „Полифилов љубавни раздор у сну”. У овој инкунабули налазе се стотине илустрација (неке од њих је

вероватно радио Сандро Ботичели) које су представљале ренесансну енциклопедију уметности – чувени су описи вртова великих дворова, који ће постати узор за касније вртове. Инкунабула представља спој филозофије уметности Истока и Запада и говори о двојности људске природе. Овај принцип је постао основ за конципирање циклуса слика „Тамна је шума”. Као што природа представља рађање живота, у историји уметности је често и опомена пред неумитним исходом. Дуалитет Ничеовог „memento vivere” насупрот ренесансном „memento mori”, Биљана Ђурђевић користи да опише рад на свим својим сликама. У њима је приметна конфронтација ликова и позадине, у толикој мери да ликови имају слеђене, замрзнуте позе, опхрвани тескобом. У циклусу „Тамна је шума”, ликови су и даље „постављени” на сцену, не изгледа као да су део шуме која их окружује, али природа почиње да их прожима више него икад раније у радovima ове сликарке. Чини се да је кроз манифестацију силе природе над ликовима који настајују слике, сам унутрашњи свет уметнице постао видљив, као што је случај са фон Трировим филмовима.

Прва анимација Биљане Ђурђевић, коју је представила на изложби „Тамна је шума”, поред полиптиха и две слике, представља искорак ка дигиталном медију, који даје временску димензију сликама. Уметница је искористила главни мотив шуме, са петоделног полиптиха, и анимирала „живот” те шуме. Иако је у Легату „Чолаковић” овај рад представљен у засебној просторији, он се надовезује на жељу ауторке да прикаже дуалитет присутан у Албертијевој инкунабули. Тако је сада шума „оживела”, а истовремено је на полиптиху приказан „замрзнут” кадар ове анимације. Развијање медијског дуализма нас наводи на идеју да Биљана Ђурђевић можда планира цео простор галерије да преобрази у сликарско-анимирану инсталацију.

Ранији мотиви сликарства Биљане Ђурђевић, као што су питање идентитета, представе траума, тескоба, страха, или емоционалне одсутности, у циклусу „Тамна је шума” добијају ноту симболике. Тако се показује даљи пут развоја њене поетике – ка манифестацији скупа утицаја који делују на ликове, како унутрашње, тако и спољне природе. Док је у циклусу слика „Расадник” 2010. године Ђурђевић наговестила смер кретања њеног сликарства, сада смо сведоци формирања једне од најкомплекснијих целина у савременој српској уметности.